Q. D. B. V.

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

LAPIDE BEZOARDICO ORIENTALI,

PHYSICE & MEDICE CONSIDERATO,

Quam

FAVENTE DIVINO NUMINE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,

DOMINO

PHILIPPO WILHELMO, S.R.I. COMITE de BOINEBURG,

SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO & CAMERARIO, nec non METROPOLITANARUM ECCLESIARUM, MOGUNTINÆ & TREVIRENSIS CANONICO CAPITULARI SENIORE, EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CONSILIARIO INTIMO ac CIVITATIS TERRITORIIque ERFFURTENSIS PRO-PRINCIPE, &c. &c.

CONSENSU & AUTORITATE

AMPLISSIMI MEDICORUM ORDINIS

IN PERANTIQVA & ILLUSTRI ELECTORALI ACADEMIA ERFFORDIENSI,

SUB PRÆSIDIO

DN. JUSTI VESTI, MED. DOCT.

Patholog. Professor. Publ. Facult. Med. Assessoris & p.t. DECANI,

DN. PARENTIS omni Reverentia colendi, cultuque filiali prosequendi,

PRO LICENTIA

Summos in MEDICINA HONORES ac INSIGNIA DOCTORALIA ritè impetrandi,

Publicæ & placidæ Censuræ Eruditorum exponit

CHRISTOPHORUS WILHELMUS VESTI,

ERFFURTENSIS,

In Auditorio Majori, horis consvetis,

Die 15. Octobr. ANNI M. D. CCVII.

ERFFORDIÆ, *Typis Groschianis, Acad. Typogr.*

DEO, PATRIÆ, PATRONIS ET PROXIMO.

I. N. J.

PROŒMIUM.

Ulta medicamina, salutarem effectum in morbis desperatis & intricatis præstantia, tam in Regno Minerali (quod ex gremio terræ suas exhaurit virtutes medicas) & vegetabili, (quod varias gignit herbas, flores, similiaque) quam & animali (quod nobis ex multivariis animalibus, suis depromptis virtutibus auxilio est) reperiri, tam notum est, quam quod notissimum. Si enim ex Regno Minerali Cinnabrim nativam & ♁ij *consideramus, certe quotidiana testatur Experientia, hanc atrocissimum morbum & Herculeum, puto* Epilepsiam, *infantibus potissimum familiarem, sæpius destruere, nec non malum hoc præcavere. Ex Regno Vegetabili si examinamus* Opium, *illo nec in foro Medico carere possumus, cum illud*

non tantum sedet dolores quosvis exquisitissimos, sed & reliquis medicamentis interdum viam quasi præparet ad tutius agendum & operandum in corpore humano. Quod & Celeberrimus Sylvius *suo olim tempore, summis laudibus extulit, inquiens:* Cum opio incepi meam Praxin, hocce autem & illam absolvi. *His verbis modò dictus Autor necessitatem & summam ejus utilitatem indigitare voluit, quo carere non possumus in morborum curatione. In Regnum animale si paulo penitius inspiciamus, obvium nobis venit* Castoreum, *quod propter excellentes suas virtutes tam necessarium est in Medicina, ut nullum ferme hodie præscribatur medicamentum, in quo illud non reperitur. Ut taceam divinum illud Medicamentum* Bezoar *dictum, in primis orientale, quod cum in Arte Medica tam salutares edat effectus, & in omnibus venenatis affectibus præscribatur, ut & basin constituat in nonnullis compositis Bezoardicis; ideo de præstantissimo hoc lapide thesibus subsequentibus Disputationem conscribere, ejusque indolem ac usum Medicum inquirere, ratum habui, Supremum Numen implorans, ut suâ Gratiâ huic Conatui meo adesse, eumque in sui Nominis Gloriam, proximi commodum, propriumque emolumentum clementissime dirigere velit.*

TH. I.

TH. I.

T propositi mei rationem habeam, disquirendum ante omnia erit, quale nimirum animal sit, quibus in locis degat, quibus alimentis nutriatur, ex quo lapis bezoardicus desumitur & in forum Medicum transfertur, qui Persicâ voce *Bezaar* dicitur, & derivatur à Vocabulo ejus lingvæ *Ba* vel *Pa* contra & *Zaar* Venenum. Est enim animal, in quo lapis bezoardicus reperitur, maxime alexipharmacum, vocaturque *Capri cerva à Schrœd. in Pharmacop.*

TH. II.

Est autem Capri Cerva hæc animal quadrupes, maxime agile, acutissimo auditu præditum, partim simile Cervæ, partim Capræ Europeicæ, paulo tamen quoad longitudinem erectiora & longiora cornua habens & pellem versicolorem, Tigridis instar, vivens in Regione Persica vel alia Orientali. A Persis *Pasan* appellatur, *vid. Bontius in animadversion. ad Garciam ab Horto.* Ab incolis vocari solet Capra montana, cum in montibus vitam degat, *vid. Clusius in Notis.*

TH. III.

In derivatione hujus Vocabuli Autores maxime inter se discrepant, ita ut nonnulli ex Arabico articulo præpositivo *Al & Badzeher*, it. *Hagier*, id est, lapis, nec non *Hagar* mons, originem deducere velint. Alii autem aliam sententiam fovent, conanturque affirmare vocabulum *bezaar*, quod vulgo *bezoar* dicitur, potius & revera

esse

esse Persicum, quam Arabicum, vid. *Serapio.* Asserunt enim *Zahar* vel *Zeher* in Persia denotare venenum, *Bad* verò seu *Pa* consignificare repugnantiam, item Græce ἀντὶ *adversus, contra*, uti superius dictum; ut ita propriè significet antidotum seu antipharmacum. Plura inveniet L. B. de hac materia apud *Serapion. in Tractatu de simpl. medic. Cap. 396.* Indis contracte vocatur *Bezar*.

TH. IV.

Minime autem concedendum est, Vocabulum *Bezaar* significare *Galbanum*, ut nonnulli volunt, cum illud virtutem egregiam contra venenum obtineat, quod quidam falsæ versioni, quæ huic errori occasionem dedit, tribuunt: *Attamen si textum Avicennæ accuratius examinamus*, uti loquitur Deusingius in Dissertationibus suis, *illud vocabulum reperimus Barzed, quod maxime discrepat & dissimile nostro vocabulo Badzahar*.

TH. V.

Græcos & priscos Latinos perexiguam vel nullam cognitionem lapidis bezoardici habuisse, ex ipsorum scriptis constat, & post tempora Arabum præcedentibus seculis oblivioni rursus esse traditum, in eo quam plurimi conveniunt Autores. Accidit autem, ut in Italia olim febres malignæ seu petechiales grassarentur, quibus incrementum capientibus, Medici maxime commendârunt hoc medicamentum, eo ipso tempore æstimari cœpit, ejusque fama, per secula nonnulla sopita, revivixit, omnibusque deinde Medicis innotuit. Quo comparato, postea homines sibi consuluerunt, & usque ad nostra tempora hoc remedium tanto fuit in pretio, ut lapidem hunc auro & gemmis æquiparent. Hinc in omnibus officinis venalis hodie est, nullusque morbus pe-

techia-

techialis ferme absque hoc curari & è medio tolli posse; tradunt Medicorum quamplurimi. Fusius de hac materia scripsit supra laudatus *Deusingius*.

TH. VI.

In descriptione loci natalis itidem Autores valde variant, *Garcias ab Horto* dicit, non solum hunc lapidem generari in hocce animali & reperiri in Persia, sed etiam in Insula quadam, quæ à vaccis nomen adepta est, haud procul à Promontorio Commorim. *Clusius* autem statuit, hocce animal inveniri in India supra Gangem, montibusque Chinarum regioni finitimis. Inventi & fuerunt lapides Bezaares in Insula Peru: Cum vero illi lapides orientales præferantur occidentalibus, ideo & hic in Regione Peru repertus viribus inferior erit orientali, diciturque propterea occidentalis.

TH. VII.

Dixi in Thesi I, disquirendum esse in alimenta horum animalium, seu qualem petant cibum. Communiter Historici statuunt, quod hæ cervi capræ, in quibus reperitur lapis, herbas salutiferas depascant, quarum herbarum maxima sit copia in montibus, ubi vivunt. *Jac. Bontius*, referente *Deusingio*, scribit, se accipisse ab aliquo herbam, non dissimilem *Croco* & *Hermodactilis*, quæ crescat in magna copia in campis loci alicujus in Persia *Strabonon* dicti, in quibus multæ cervi capræ vitam degant, has herbas devorantes, ex quibus postea lapis generari statuitur. Non solum autem hanc herbam, sed & venenum huic inhærens commestum, contribuere aliquid ad generationem hujus lapidis, affirmatur ab Autoribus. Existimant enim nonnulli, cujus etiam sententiæ est *Monardes*, lapidem generari ex commesto veneno & herbis depastis salutiferis.

TH. IIX.

TH. IIX.

Hoc itaque animal egregium largitur remedium, generi humano, lapidem nimirum *bezoardicum*, omnia alia medicamenta alexipharmaca excellens. Asservatur siquidem hic lapis in omnibus officinis, variasque compositiones Alexipharmacas ingreditur, nec non in intricatis morbis salutariter adhibetur, unde in febribus pestiferis confugimus ad Anchoram hanc quasi sacram, circa quam potissimum ero occupatus.

TH. IX.

Bezaar itaque est medicamentum lapideum, generatum in proventriculo hujus animalis, à succo herbarum spirituosas & terrestres in se particulas continentium, & concurrente veneno simul commesto, quod excissũ usui Medico inserviens, figuram habet variantem, ut ovalem, rotundam, oblongam, &c. Intus cavus est hic lapis, & instar cæpæ diversis q. s. lamellis compactus, magnitudine utplurimum adæquans jugulandem.

TH. X.

Concrescit & generatur hic lapis, non in veri ventriculi cavitate, sed in Marsupio seu Proventriculo, qui receptaculum est omnium ciborum, donec post ruminationem, ut in aliis animalibus, ingenuinum ventriculum transmittantur. Lapis hic circa quandam tenuissimam paleam, aut ligni particulam, aut aliud subjectum concrescit, & veluti multis ex tunicis cæparum instar contextus, ut modo dictum, ob augmentum & nutrimentum, quod succesive ex assumptis herbis accipit. Unde evenit, ut nonnulli atrum colorem, vel cineritium, alij pallescentem, vel virentem obtineant, nec non quoad formam maxime inter se discrepent, ut hic ovali, alter rotundâ, oblongâ, vel triangulari figura gaudeat.

TH. XI.

TH. XI.

Cum vero noſtris temporibus multa egregia medicamenta adulterentur, *ut Moſchus, Caſtoreum, oculi* ♋, ſimiliaque, ita etiam hic lapis adulterando adeo corrumpitur, ut in præſcriptione hujus abſtinere Medicorum quidam jubeant. Hinc *Schrœderus* in Pharmacia hæc habet: *Dantur & adulterati ſeu falſi lapides, confecti ex lapidum fragmentis pice artificioſe coagmentatis.* Item *ex creta, cineribus teſtarum, ſangvine ſicco & lapidibus Bezoar minoribus pulveriſatis & cum liquore incorporatis.* Item *ex* ♁ ♁ *ij &* ☿ *io, ignis artificio compactis ac tinctis. Qui ſane non modo extra utilitatem, ſed & cum detrimento in uſum accerſuntur. Henricus Mundius*, Medicus Londinenſis, in ſuis operibus Medico Phyſicis ſtatuit, lapides hosce confici potius poſſe ex *Lacca*, quam *Pice*, in hæc etiam erumpit verba: *Vereor autem, ut ſinceri ſint, qui noſtris officinis veneunt, cum copia eos ſuſpectos reddit, ſiquidem decuplo plus habemus, quam Perſia & India queant mittere, aut hircos ejusmodi mactent.* Facillime itaque unusquisque perpendat, quid de eo ſit ſentiendum. Quod autem nonnulli ſinceri reperiantur & quo modo cognoſcendi & à factitiis diſtingvendi, Theſibus ſubſequentibus pluribus dicetur.

TH. XII.

Multæ cautelæ vel notæ ab Autoribus incognoſcendo ſeu dijudicando hoc lapide, & genuinum à falſo diſtingvendo, pasſim traduntur. *Cæſalpinus* exiſtimat, *lapidem tunc eſſe ſincerum, ſi dentes in hauriendo nigreſcant*, hinc & cavendum eſſe, ne hoc medicamentum dentes, demiſſo cochleari in fauces, attingat. Quæ ſententia infirmo admodum ſtat talo; ſi enim verum eſſet, quod dentes ni-

grescant, sequeretur & hæc conclusio : Ergo lapis hic habet vim causticam sive acrimoniam corrosivam. Quia autem hoc medicamentum teste experientiâ, nullum plane saporem habet, hinc assertum hoc jure cadit. Neutiquam tamen rejiciam opinionem Celeberrimi Dn. Doctoris *Hoffmanni*, in Annotationibus supra Schrœderũ, qui discrimen veri hujus & confectitii seu adulterati lapidis accuratius exponit, *Jünkius* in Lexico Pharmacevtico etiam notat, quod sit magna fallacia hujus lapidis, cum similis in equi & asini ventriculo crescat, qui tamen occidentali magis est similis.

TH. XIII.

Optimus itaque censetur, nec pro factitio habetur, qui colorem atrovirentem, tam internè, quam externè habet, ejusque cavitas pilos vel simile quid continet, omnesque probas ab Autoribus requisitas subit, usum medicinalem, si adhibeatur alicui subjecto, præstet. Falsitatem hujus lapidis accuratius cognoscere & animadvertere possumus, si pulverisatum vulneribus inspergamus, externèque adhibeamus, & nullus editur effectus, factitius erit; effectu autem salutari subsecuto, genuinus est, tutoque internè adhiberi potest. Datur quoque *Bezaar* minerale, in rupibus Ægyptiacis repertum, constans diversis coloribus; tantas autem vires non habet hic impropriè ita dictus Bezoar, ut possit morsibus Scorpionum mederi & veneno resistere, uti Bezoar orientale animale.

TH. XIV.

Lapidem nostrum bezoardicum orientalem, excellentissimas & multivarias, in primis verò bezoardicas virtutes possidere, experientia testatur, in quonam autem illæ consistant, difficulter determinari potest. Superius

Th, VII.

Th. VII. fuit commemoratum, cervi capram simul vesci veneno, herbis incumbente, hinc concludi posset, animal ejusque lapidem magis esse venenatum, quam salutiferum & alexipharmacum. Sed respondetur, Experientiam optimam esse rerum Magistram, & illud, quod herbæ superius commemoratæ incumbit, aut non esse venenum, aut in ventre cervi capræ ita immutari, ut salutare & bezoardicum evadat.

TH. XV.

Probabile itaque est, virtutem nostri lapidis consistere tam in substantia spirituosa concentrata, quæ ex ejus odore fragrante inter triturandum percipi potest, quàm particulis terrestribus singulari modo exstructis, aliisque, quæ accuratè describi nequeunt. Generales ejus vires sunt putredini & veneno resistendi, acidum infringendi, sudorem movendi & corroborandi. Commendatur quoque ad cordis palpitationem, item adversus calculum, ob vim diureticam seu calculum comminuendi & resolvendi. Dictum lapidem autem gaudere vi corroborandi, summumque esse cordiale, illud ita intelligendum esse puto, quod partim fragrans ipsius odor probet, latere aliquam spirituositatem in illo, partim etiam illud, quod spiritus dissipat, è medio tollat, humorum ebullitionem & spirituum orgasmum supprimendo.

TH. XVI.

Quamvis autem nullum dubium sit, quin medicamenta quamplurima diaphoresin producentia, facultatem suam, imo potentiam habeant à particulis amaricantibus, aromaticis, aliisque acribus: Liquido tamen & constat, quod multa reperiantur, quæ nullo sapore sint prædita, multo minus acrimonium habeant, ob virtutem vero internam specialem sudorem movent, uti *Dn. Parens* te-

ſtatur in *Inſtitutionibus ſuis reformatis*, & quidem in *Lib. V.Cap.3. de medicamentorum facultatibus*, §. *8*. Verba ita ſonant: *Dantur & alia diaphoretica, quæ non propter acrimoniam, ſed virtutem, ſpiritus & humores acres temperandi, eorumque motum placabilem reddendi, ſudorem movent, qualia ſunt Lapis bezoar, ♁ diaphoretic. ſimpl. & ♂t. &c.* Quia igitur & hoc medicamentum non propter amaritiem, vel aromaticum ſaporem, ſed unice propter virtutem internam ſudorem promovet, ideo non tantum per poros cutaneos, venenum in quavis parte peccans & ſubſiſtens expellere, ſed etiam ob ſpecialem facultatem bezoardicam, contagioſum febrile ac peſtilentiale infringere valet. Maxime propterea in febribus malignis & petechialibus, it. Variolis & morbillis præſcribitur.

TH. XVI.

Egregium etiam lapis bezoardicus cephalicum, antepilepticum, anticolicum, in primis vero antihyſtericum eſt medicamentum. Magno enim cum ſucceſſu à Medicis vel Archiatris, aliisque Magnatibus hactenus propinatus fuit. Nec non vertiginem curat, maximeque convenit in Epilepſia, quatenus hi affectus ab acrimonia humorum in corpore noſtro, & ſpirituum nimia agitatione dependent. Purificat inſuper ſangvinem, hinc in ſcabie & lepra maximum eſt remedium, nec non enecat vermes infantum, propterea inter anthelmintica à quibusdam refertur.

TH. XIIX.

In colico dolore, qui tam à flatibus, inteſtinum colon nimium diſtendentibus, quàm ab inordinato fibrarum inteſtinalium motu dependet, lapidem hunc maxime convenire, ſcribunt Medici, ad ſedandum motum convulſivum, nec non flatus maxime è corpore expellendos.

In

In aliis doloribus, five fint lancinantes feu contorquentes, grana vj. cum *aqua fœniculi* propinari poffunt.

TH. XIX.

Maximum & falutare porro lapis bezoardicus medicamentum antihyftericum eft, maximumque folatium mulierum in omnibus affectibus uterinis. Ob peculiarem enim proprietatem & fingularem potentiam omnes impuritates & fordes uterinas refolvit, disfipat & cum menfibus expellit, *referente Schrœdero*, ut deinde motus convulfivus in nervis & fibris, à vafis uterinis obftructis ortus, per refolutionem & commotionem horum vaforum & aperturam inhibeatur.

TH. XX.

In dyfenteria & diarrhœa quoque felici cum fucceffu adhiberi poterit. Cum enim in hisce affectibus partim peccet, ut caufa antecedens, acredo quædam fangvinis, nec non fermentum acre, tanquam caufa proxima maxime erodens inteftina, vafaque fint aperta & erofa, hæc non nifi curarari poffunt, quàm per convenientia ftyptica feu adftringentia, & quidem talia, quæ fermentum acre temperant & præcipitant, illudque ab inteftinis quafi avocant ac per fudorem eliminant. Qualia funt, *Corallia rubr. præpar*, ▽ *Catech*, *opium*, inter quæ & referri poteft *Lapis bezoardicus*, qui fermentum acre per fudorem expellit & vafa relaxata contrahit & conftringit.

TH. XXI.

Reftat ut illas virtutes & modum operandi hujus medicamenti, quas Thefibus præcedentibus ipfi attribui & deprædicavi, explicem. Virtutem enim tam antepilepticam, quam antidyfentericam quod cernit; *Beozar* in pertranfeundo partes totius machinæ humanæ feu in peripheriam ductus, peregrinas fordes variasquè hetero-

 geneas

geneas particulas,tanquam caufas antecedentes, corrigere ac immutare poteft, quibus remotis, fangvis purior redditur & fpiritus furibundi impetuofeque commoti placabiles redduntur, motusque convulfivi, in mufculis & fibrillis nerveis locum fibi vendicantes, remittunt. Fermentum etiam acre corrigendo ac præcipitando, humoresque acres temperando, fluxum alvi cruentum inhibet, inteftina jam erofa aut vafa rupta conglutinat & conftringit. Modum autem operandi quod attinet,licet tam accurate perfcrutari & determinari non posfit, probabile tamen eft,virtutem hujus lapidis diaphoreticam multum contribuere ad removendos hosce effectus; fiquidem hoc infigne diaphoreticum, mediante vellicatione in vafis fangviferis aliisque fpiritum vitalem lacesfit, fibras commovet,motum fangvinis adauget,ut lympham corruptam,cum omnibus heterogeneis particulis, unà & humores noxios, in variis cavitatibus ftagnantes, per glandulas & poros cutis in forma vaporis (totum enim corpus noftrum juxta *Hippocratem* perfpirabile ac tranfqirabile, & fecundum *Malpighium* glandulofum) protrudat atque expellat.

TH. XXII.

Convenienter etiam lapis bezoardicus propinatur, nonnifi poft adhibita univerfalia,purgationes, vomitus & venæfectiones. Hinc *Garcias ab Horto* teftatur, hunc lapidem non adhiberi ab Indis,nifi præmiffa purgatione,qui bis ad difpellendos morbos noxios in anno eo utuntur.

TH. XXIII.

Non folum autem interne adhibetur, fed & externe facultatem travmaticam & bezoardicam exercet,ut inter Theriacalia recte referatur, quæ à θὴρ *fera* & ἀκέομαι *fano* denominationem obtinent,cum ad omnes venenatorum

animalium

animalium morsus & ictus valeant. Nec non vulneribus, instrumento venenato inflictis pulvis hujus lapidis inspersus medetur. Apertis etiam carbunculis pestiferis si inspergatur, omne venenum allicit, sicuti lapis *serpentis capillati* venenum attrahit, ob influentiæ magneticæ rationem, uti illud ex *Matthiolo* refert supra laudatus *Deusingius*.

TH. XXIV.

Ut tandem ad composita, quæ hoc medicamentum ingreditur, deveniam, ita varij dantur pulveres, qui propter ingredientia alexipharmaca, nec non propter hunc lapidem *bezoardici* nominantur. Uti sunt *pulvis bezoardicus Sennerti, Schneideri*, aliique. Elegantissimus itaque pulvis est *Sennerti*, cujus compositiones sunt diversæ, nec in omnibus officinis ejusdem bonitatis reperitur: Descriptio verò hujus medicamenti genuina est sequens:

℞. *C.C. Philosoph. præparat. ℥iij*
Ocul. ♋. præparat.
🜃r. Sigillat.
Succin. alb. præparat.
Corall. rubr. præparat. ā ā ℥ij.
Margarit. præparat. ℈ij.
Hyacinth. Rubin. præparat.
Off. Cord. Cerv. ā ā ʒiß.
Lapid. Bezoard. orient. ℈ij.
Fol. ☉ Q. S. M. F. Pulvis.

Propinari potest in convenienti vehiculo hic pulvis omnibus, febri malignâ, peste, variolis, morbillis, dysenteriâ, diarrhœâ laborantibus, nec non infantibus Epilepsia sæpius correptis. Dosis sit in minoribus ℈ß, in adultis vero ʒß & in die bis vel ter adhibeatur.

TH. XXV.

TH. XXV.

Minus proprie vero illa medicamenta *bezoardica* dicuntur, qualia sunt *C.C.* Phiosophicè præparatum, omniaque tam vegetabilia, quam mineralia alexipharmaca; æmulantur enim solum naturam & efficaciam lapidis bezoardici. Nec ingreditur *bezoar Theriac: Mithridat: Tinct. Bezoardicam*, uti vulgus sibi persvadet: Hinc statim ex officinis hæcce afferri curat, siquid mali vel morbosi corpus suum invadit, putatque ob bezoar in hisce remediis latitans, omnes morbos curari.

TH. XXVI.

Plura qui desiderat & hac materiâ delectatur, evolvere potest *Matthiolum* & *Deusingium*, item *Zwelfferum*. Animus enim non erat, profundius hanc materiam eruere & describere, sed saltem naturam & usum Medicum, ea qua fieri potuit, brevitate, disquisitioni & censuræ Eruditorum exponere. TU proinde, LECTOR BENEVOLE, mitiorem in partem interpretaberis, si in conscribendis hisce Thesibus errorem forsitan commiserim, manca enim & mutila est nostra scientia & sapientia. DEO autem Ter Optimo, Terque Maximo immortales persolvo grates, quod, uti hactenus, ita & jam in conscribendis hisce Thesibus Inauguralibus, Gratiâ sua mihi assistere voluerit.

Æterno Numini sit Laus, Honor & Gloria in sempiterna Secula.

